

Н. В. Шакун, к.філос.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет
(м. Чернігів, Україна)

КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

В умовах динамічних змін у комунікаційній сфері, появи глобальних інформаційних мереж, поширенні технологій віртуальної реальності докорінним чином змінюється буття людини у суспільстві. Глобалізація, інформатизація та технологізація суспільства і суспільних відносин не лише відкривають нові можливості у напрямку світової співпраці, а й руйнують соціальний порядок. Відтак, суспільна трансформація в Україні є складним багаторівневим процесом, який включає в себе формування нового типу економічних, політичних, соціальних, культурних відносин. В самому цьому процесі криється чимало суперечностей, які негативно позначаються на утвердженні конкурентоспроможності нашої країни в умовах формування інформаційної моделі економіки.

Надшвидкісні темпи розвитку засобів масової комунікації, створення Інтернет мережі, поява інноваційних технологій комунікації викликали потребу економічної модернізації. На думку таких дослідників, як Дж. О'Коннор, П. Лінднер, І. Мацевіч, Д. Тросбі, Дж. Хартлі, нова економіка дедалі більше орієнтуватиметься на креативність, потребуватиме генерації нових ідей та знань, переважання інтелектуальних ресурсів над матеріальними. При цьому ключове місце в системі інформаційної економіки займає людський капітал, який сучасні вітчизняні науковці розглядають комплексно :

1) як знання та навички, які людина здобула шляхом освіти, професійної підготовки, практичного досвіду і завдяки яким вона може надавати цінні виробничі послуги іншим людям;

2) як сукупну кваліфікацію та професійні здібності всіх працівників підприємства, а також здобутки підприємства у справі ефективної організації праці і розвитку персоналу;

3) як накопичені вкладення у такі галузі діяльності, як освіта, професійна підготовка і перепідготовка, служба профорієнтації та працевлаштування, оздоровлення що, є суттєвою частиною національного багатства країни [1].

Фундатори концепції «креативної економіки» Дж. Хокінс, П. Луїджі Сакко та ін. акцентували увагу на креативних індустріях як секторі економіки, що створює додаткову вартість і робочі місця шляхом виробництва і експлуатації інтелектуальної власності. На наш погляд, креативні індустрії мають не лише значний економічний потенціал, що переконливо обґрунтували у своїх дослідженнях сучасні вітчизняні науковці С. Киризюк, Х. Лошковська, М. Проскуріна, А. Холодницька О. Чуль та ін., але й стають вагомим фактором формування людського капіталу.

Британський Департамент Культури, ЗМІ та Спорту (DCMS) визначає креативні індустрії як діяльність, що спирається на особисту креативність, майстерність і талант, та мають потенціал до створення багатства і робочих місць шляхом продукування та використання інтелектуальної власності [2]. В Законі України «Про культуру» креативні індустрії визначено як «перелік видів економічної діяльності, що мають потенціал до створення доданої вартості та робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження, а їх продукти та послуги є наслідком індивідуальної творчості, навичок і таланту» [3]. Український центр культурних досліджень також акцентує вагому роль інтелектуальної власності в структурі сучасної інноваційної економіки і визначає креативні індустрії, як «діяльність, що спирається на особисту креативність, майстерність і талант, та має потенціал до створення багатства і робочих місць шляхом продукування та використання інтелектуальної власності» [4].

До креативних індустрій відносять види діяльності, орієнтовані на надання додаткових функцій сфері послуг, яка не просто займає частину позаробочого часу, але й забезпечує задоволення культурних, комунікативних і естетичних потреб людини, породжує соціальні значення (сенси, коди поведінки, стилі життя і т.п.). Креативні індустрії створюють додаткову вартість і робочі місця шляхом виробництва і експлуатації інтелектуальної власності. Йдеться про театр, образотворче мистецтво, кінематограф, телебачення, радіо, музику, видавничу справу, комп'ютерні ігри та інші індустрії, які походять з індивідуальної креативності, таланту мають суттєвий потенціал для розвитку економіки і суспільства в цілому.

Креативні індустрії базуються на інтелектуальній діяльності індивіда, їм властивий високий рівень невизначеності і непрогнозованості, а їх розвиток неможливий без генерації нових ідей. Відповідно до моделі, розробленої UNCTAD, виділяють чотири групи та дев'ять підгруп креативних індустрій:

1. Культурна спадщина: традиційна культура (ремесла, фестивалі тощо); культурні пам'ятки (музеї, бібліотеки, місця розкопок тощо).

2. Мистецтво: образотворче мистецтво (скульптура, фотографія тощо); виконавче мистецтво (вокал, драматичне мистецтво тощо).

3. Медіа: публікації та видавництво; аудіовізуальні твори (фільми, телебачення, радіомовлення); нові медіа (цифровий контент, відеоігри тощо).

4. Функціональний креатив: дизайн (архітектура, іграшки, ювелірні вироби); креативні послуги (реклама, цифрові й культурні послуги) [5].

В умовах інформаційної економіки відбувається піднесення ролі інформації як ключового фактора виробництва та основного ресурсу конкурентоспроможності людини, підприємства, країни. В працях Д. Белла, А. Фішера, К. Кларка, У. Ростоу та ін. вчених переконливо обґрунтовано, що вирішальну роль на етапі становлення інформаційної економіки відіграє реалізація здібностей людини та інвестиції у знання та інтелектуальний капітал, а відтак, першочергової ваги набувають креативність, інновації, впровадження нових технологій. Це означає, що креативність стає не лише характеристикою особистості, а й соціальним процесом в результаті якого група людей створює щось нове, що слугує рушійною силою розвитку суспільства.

Таким чином, креативні індустрії, як інноваційні соціальні практики постіндустріальної доби, що поєднують в собі творчу, культурну та економічну компоненту, стають полем пошуку нових соціальних та культурних смислів, інструментом особистісної і професійної самореалізації, фактором формування людського капіталу. Посилення співпраці між різними секторами культурної сфери, розвиток творчих мереж сприятиме поширенню інноваційного досвіду розвитку креативного сектору, створенню можливостей доступу до культурного продукту та формуванню компетенцій у сфері креативного менеджменту та підприємництва.

Список використаних джерел

1. Васильченко, В.С., Гриненко, А.М., Грішнова, Керб. Л.П. Управління трудовим потенціалом: навч. посіб. / Васильченко В.С., Гриненко А.М., Грішнова О.А., Керб Л.П. — К.: КНЕУ, 2005. — 403 с. Режим доступу: URL: <http://buklib.net/books/31304/>
2. Flew T., 2012 b. Origins of creative industries policy. In: Flew T. (ed.), *The creative industries: Culture and policy*. SAGE Publications Ltd, Los Angeles: 9–32)
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-viii>.
4. Глосарій креативних індустрій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uccs.org.ua/hlosarij-kreatyvnykh-industrij>
5. Турський І.В. Глобальні та регіональні тренди креативних індустрій та перспективи їх розвитку в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://elartu.tntu.edu.ua/>

I. V. Lysenko, PhD in Economics, Associate Professor

N. V. Lysenko, Postgraduate student,
Chernihiv National University of Technology
(Chernihiv, Ukraine)

INTERACTION OF INNOVATIVE CLUSTERS AND HIGHER EDUCATION

In recent years, Ukraine has undergone fundamental changes in the search for a new, effective format for relations between science, higher education and knowledge-intensive business. Modern educational practices introduce innovative models of interaction according to the scheme of the so-called "triangle of knowledge": science - education - innovation.

Higher education institutions play a leading role in the scientific field, whose activities are aimed at studying the problematic issues that are included in the priority areas of development of education, science and technology. In order to improve coordination and improve the quality of research, specialized research institutes and laboratories, modern research centers and innovation clusters are being created.

An important role in the activities of higher education institutions is their interaction with innovative clusters. It should be noted that the issue of the interaction between innovation clusters and the higher education system is very relevant and needs detailed research.